

## مشارکت مردم اساس توسعه اجتماعی

مهدی اکبریان<sup>۱</sup>، لیلا فتحی<sup>۲</sup>

مجله تخصصی پژوهش و سلامت

مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقای سلامت گناباد

نوره ۲، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۱

نامه به سردبیر

بدون شک توسعه اجتماعی مستلزم مشارکت های مردمی در ابعاد مختلف است و در واقع بدون مشارکت نمی توان به توسعه اجتماعی مردم محور، فراگیر و پایداری دست یافت. در فرایند توسعه اجتماعی، مشارکت آحاد جامعه مدنظر است و شهروندان قطع نظر از تعلقات قومی و علاقیت اعتقادی شان، امکان می یابند تا با توجه به صلاحیت و توانمندی ذهنی شان، در تمام پدیده ها و متغیر ها اثر گذار باشند. توسعه در بسیاری از موارد حتی آداب و رسوم و عقاید مردم را نیز در بر می گیرد [۱].

سازمان ملل متحد در دهه ۱۹۷۰ توسعه اجتماعی را به عنوان ظرفیت بیشتر ساختار اجتماعی به منظور ایجاد تغییرات مطلوب در سطح زندگی تفسیر کرد. توسعه اجتماعی بیشتر ناظر بر شرایط مطلوب آموزشی، بهداشتی، فقر زدایی، گسترش عقلانیت و بهزیستی اجتماعی است [۲]. میزان امید به زندگی، میزان مرگ و میر، توزیع عادلانه درآمد از دیگر شاخص های توسعه اجتماعی است [۳]. همچنین توسعه اجتماعی مترصد اهداف انسان گرایانه ای مانند آزادی، برابری، صمیمیت، عدالت، امنیت، صلح، انسجام و وحدت است و به عبارتی مروج و مشوق نهادهای اجتماعی و نظم اجتماعی انسانی شده است [۴].

توجه به مشارکت و تأکید بر نقش آن به عنوان یکی از عوامل اصلی توسعه در جوامع در حال توسعه است. در بررسی و ارزیابی این برنامه ها عدم بهره گیری از مشارکت مردمی به عنوان عامل اصلی شکست برنامه های توسعه ارزیابی شده است [۵]. از این رو پس از آن استراتژی های توسعه بر رویکرد مشارکت مردمی به عنوان نیاز اصلی بشر تأکید شده است. بر این اساس، انسانها باید به عنوان آفرینشگران فعال در فرایند تکوین توسعه مشارکت داشته باشند. توسعه واقعی باید حاصل رفتارهای خلاق عاملین انسانی توسعه باشد. مردم باید به طور دائمی و در جریان برنامه ریزی، تأمین مالی، اجرا و ارزیابی طرح های توسعه مشارکت داشته باشند. آنها همچنین می توانند

۱. نویسنده مسؤول: کارشناس ارشد رفاه اجتماعی، گروه مدیریت رفاه اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نشانی: تهران - میدان شهید بهشتی - بلوار دانشجو - گروه مدیریت رفاه اجتماعی - دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

تلفن: ۰۹۱۲۵۲۳۶۶۹۳، نمابر: ۰۲۱-۲۲۱۸۰۰۴۸

پست الکترونیک: mazmr84@gmail.com

۲. کارشناس ارشد جامعه شناسی، دستیار علمی دانشگاه پیام نور واحد نظر آباد

دریافت: ۹۰/۵/۹

اصلاح نهایی: ۹۰/۱۱/۲۷

پذیرش: ۹۰/۱۲/۱

غیررسمی و جامعه مدنی محلی (NGOs, CBOs, CSO) را فراهم سازد. رویکردی که مشارکت فعال را جانشین انفعال و انزوا، شمولیت را جانشین محرومیت و حفظ شأن و احترام اقوام را جانشین تحقیر آنها قرار دهد. با ظرفیت سازی و فراهم آوری ملزومات توسعه و بهره گیری از مشارکت فعال قومیتها می توان به توسعه اجتماعی فراگیر و متوازن دست یافت [۱].

در کشورهای جهان سوم، عقیده بر این است که توسعه هم در خدمت جامعه و هم در خدمت فرد است. این موضوع بخصوص در برنامه های توسعه ای که بر پایه مشارکت مردم استوار است بیشتر دیده می شود. ولن می گوید مشارکت مردمی، یعنی همراهی کسانی که امر توسعه بر نحوه زندگی آنان تأثیر می گذارد یا به عبارت دقیقتر، مشارکت بهره برداران توسعه کلید موفقیت هر اقدامی است که به منظور نیل به توسعه انجام می گیرد. هدف توسعه نیز داشتن جامعه ای سالم است که در این میان نقش مشارکت مردم در فرآیند توسعه قابل توجه است [۱].

با رفتارها و نگرشهای خویش درک کنند. توسعه اجتماعی بیش از مشارکت فردی بر مشارکت جمعی مردم تأکید دارد و در این صورت جمعیتها، سازمانها و نهادهای مردمی، شرکت کنندگان اصلی در فرایند توسعه می باشند [۶]. یکی از قالبهای مشارکتی مردم در فرایند توسعه اجتماعی، نهادهای غیر رسمی (Informal Institutions) می باشند. از جمله مصادیق نهادهای غیر رسمی می توان آداب و رسوم، میثاق های خانوادگی، دلبستگی های قومی و قبیله ای، اقدامات محلی و قواعد دینی و مذهبی اشاره کرد. نهادهای غیر رسمی می توانند به ادغام اجتماعی، انسجام اجتماعی و پاسخگویی کمک کنند [۷]. به عبارت دیگر توسعه اجتماعی منوط به مشارکت قومیتها بر پایه پذیرش موجودیت فرهنگی آنها است و در این مورد توجه به شناخت اقوام و احترام به فرهنگ آنها و تقویت مشارکت قومیتها ضروری است [۷]. به نظر می رسد لازم است رویکردی را اتخاذ نمود که انسان را به دور از هر گونه تبعیض (قومی، نژادی و غیره)، محور توسعه قرار دهد. این رویکرد باید زمینه مشارکت قومیتها در قالبهایی چون نهادهای

## References

- 1- Abedi S.A. The place of foster in development with emphasis on participation. *Journal of Rural and Development*, 2006: 137-169. [In Persian]
- 2-Midgley J. *Social development*, London: Sage; 1995.
- 3-Griffin J. *Economic development strategies*. Translated by Hossein Raghfar and Mohammad Hosseini. 1th ed. Tehran: Ney Publication; 1998.
- 4-Jakob, social development perspective, Newdehli, flimen shain. 1992.

- 5-Verba, Sidney. Nie, Norman, &kino, jao. *Participation and Political equality: a seven-nation comparison*, Cambridge and Newyork, Cambridge university press. 1978.
6. UNDP. Human Development REPORT Office. 2011; Available at URL: [http://www.undp.org.rw/HDR\\_2011\\_EN.pdf](http://www.undp.org.rw/HDR_2011_EN.pdf). Accessed August 12, 2011.
- 7- Piran P. Social development and its necessity in Iran. *Journal of social Welfare* 2003; 10: 121-154. [In Persian]